

Asiye Yılmaz Yıldırım, Zeynep Süslü Berktas, *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi Hac Kitabı*, Yeditepe Yayınları, 2010, İstanbul.

Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinin IX. cildi muhtevasına binaen "Hac Seyahatnamesi" olarak da kabul edilebilir. Bununla beraber dolambaçlı bir yoldan başlattığı gezisinin güzergâhının bilinen genel kabul görmüş klasik bir Hac yolu olmadığı da bir vakiadır.

IX. ciltteki bu farklı rotanın açıklaması sadedinde şunlar söylenebilir: Her yılın Recep ayında İstanbul'dan yola çıkan Hac ve Sürre alayının da içinde yer aldığı kervana yetişemeyen Evliya Çelebi'nin gelecek senenin Hac kervanını İstanbul'da yaklaşık 10 ay kadar beklemek istememesidir. Ayrıca kışa tesadüf eden aylarda tek başına veya küçük kafilesiyle yola çıkmanın zorluğunu da buna eklemek lazımdır. Bunlar gerçek sebepler olmakla beraber yolculuklarına kudsi bir anlam yüklemek isteyen Evliya Çelebi'nin aynı ciltteki Ramazan ayı içinde babası ve üstadını rüyada görmesi ve onlardan bir nevi destur alması da onun üslubunun bir parçasıdır. Ramazan ayında başlanılan hazırlıklar Şevval, Zilkade ve Zilhicce ayında sürmüş yola çıkış da Muharrem'in 10. günü yani Aşure gününe tesadüf ettirilerek bir anlamda manevi boyut eklenmiştir. 1082 yılı Hac kervanının İstanbul'dan yola çıkışından neredeyse 5-6 ay önce başlattığı yolculuğunun bir başka amacı da güzergâhını kendisinin belirlediği bir geziye dönüştürdüğüne de şahit olmaktayız. Bununla ilgili detaylı bir değerlendirme için daha önceki çalışmalarımıza bakılabilir. O sebeple Seyahatname'nin cesim bir cildi olan IX. cilt pek çok kıymetli bilgiyi muhtevidir. Uzun yıllar yazma nüsha halinde kaldıktan sonra Cumhuriyetten sonra 1935 yılında basılan eser pek çok okuma hataları ve eksiklerle kusurludur. 2005 yılında yeniden Robert Dankoff- Seyit Ali Kahraman ve Yücel Dağlı'nın birlikte neşrettikleri nüsha eldeki en iyi çalışma olarak kabul edilebilir. Bu aşamadan sonra Seyahatnamenin ilk ciltten itibaren sabırla ve özenle bütün ciltlerinin gözden geçirilmesiyle olası vaki bazı ufak tefek çevrim yazı hataları da giderilecektir. Bunun ilk örneğini birinci cildin yeni baskısıyla aynı heyet başlatmış oldu. Ayrıca bu serinin günümüz Türkçesine aktarımı da bulunmaktadır. İlmi bir hedef gütmeksizin halk

tabakalarının anlamasına dönük çalışma eksiklerine ve edebi dilden uzak olmakla birlikte faydadan uzak değildir. 2011 yılına kadar yedi cildi tamamlanan bu sadeleştirmenin kalan ciltleri Muhtemelen bu yıl içinde tamamlanacağı tahmin olunmaktadır. Evliya Çelebi’de Hac bölümü çalışmış birisi olarak en azından aynı kitap içindeki Mekke ve Medine bölümleriyle ilgili farklı bir çalışma hazırlıkları yürütürken bu yazımıza medar olan kitaba rast geldim. Kapak, baskı gibi teknik donanımları ve kullanışlı bir cilt görüntüsünde neşroluna n eseri hemen incelemeye başladık. Evliya Çelebi’de Hac konulu bir makalem den alınma küçük bir paragrafı görünce de çalışma öncesi bir araştırma yapıldığı kanaatine kapılmış olmakla birlikte incelemelerim sonucunda hayal kırıklığına uğradığımı itiraf etmeliyim. İster istemez ilmîlikten uzak ve özensiz bir çalışma addolunacak hatta sadeleştirme faciası aşağıda kısaca Hac kitabı diyerek zikredilecektir. Konuyu, ülkemizdeki çevrim yazı veya sadeleştirme çalışmalarında izlenen ortak bir metot veya denetleme mekanizmalarının olmayışından bağlamında ele almak gerekir.

Çevrim yazılarda takip edilecek usul muvacehesinde Kültür Araştırmaları dergisinde tarafımızca bir makale kaleme alındığını hatırlatarak Transkripsiyon veya sadeleştirme çalışmalarında bugüne kadar belli başlı bir usul, esasların tespit edilmediğinin bir kere daha altını çiziyorum.¹ Çevrim yazıyla uğraşanların donanım eksikliği, dikkatsizliği ve ciddiyetsizliği ortadadır. Osmanlıcanın (Osmanlı dönemi Türkçesi) değişik dillerden (Arapça, Farsça ve Türkçe) oluştuğu herkesçe bilinmektedir. Çevrim yazı veya sadeleştirme yapılacak çalışmalarda Osmanlıca diye bilinen Arap harfleriyle yazılmış eski Türkçeyi doğru anlamak ve aktarmak için Arapça ve Farsçaya duyulan ihtiyaç ortadadır. Ele aldığımız Hac Seyahatnamesi’ndeki eksiklik sadece Osmanlıca, Arapça ve Farsça bilgisiyle sınırlı değildir. Sayın Asiye Yılmaz Yıldırım ve Zeynep Süslü Berktaş hanımefendiler, latinize edilmiş YKY baskısından yaptıkları bu çalışmayı doğru bir şekilde kendi metinlerine taşıyamamışlardır. Sayısız denecek kadar çok yerde kelimeler yanlış yazılmıştır. (Mihadde (baş yastık) yerine muhadde, Hac Seyahatnamesi, s 6). Kitapta yer alan yanlışların bu kısa yazı çerçevesinde tek tek sıralanması mümkün değildir. Sonuç bölümünde yapacağımız kısa önerilerle adı geçen çalışmanın eksik ve yetersiz oluşunu ortaya sereceğiz. Özensiz ve sabırsız ve hızlıca bitirme telaşının hakim olduğu her hallerinden anlaşılan yayımcılardan özellikle birisinin Arapça ve Farsça

¹ Nurettin Gemici, Dini, felsefi ve edebi eserlerin çevrim yazılarında sıkça rastlanan hata ve eksikliklerin Ahmed Midhat Efendi’nin “Ben Neyim” isimli eseri çerçevesinde incelenmesi, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi 20, İstanbul 2009, 263-285.

bilgi eksikliğinden çok eseri sözlük kullanmadan tamamlamaya gayret sarf etme çabasında olduğu zehabına kapılmamak mümkün değil. Sadeleştirme adı altında yapılan çalışmalarında sözde Evliya Çelebi'nin üslubunu korumak veya daha doğrusu YKY nüshasının aslına sadık kalma telaşı ve gayreti kolayca fark edilmekteydi. Yapılan hatalar sayılmayacak kadar fazla olduğundan bütün hatalara tek tek değinmek yerine farklı bölümlerden ve ihtisas sahamız olan Mekke-Medine bölümü ağırlıklı karşılaştırmalar yapmayı daha uygun bulduğumu belirtmeliyim.

Derkenar bölümünde yer alan ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla YKY neşrini esas alan, Evliya Çelebi'nin üslubunu da taşıyan bir metin ortaya konulmak istenmiştir. Fakat burada başkasının emek mahsulü eserini üzerinde biraz kalem oynatarak sözde ufak tefek düzeltme ve tahrifatlarla yeniden neşretmek bize mahsus garabetlerdendir mi dememiz lazım. Açıkça ben yaptım oldu tavrıyla YKY neşredenlerin isimlerini görünüşte zikredivermekle (Dankoff soyadı aceleden Donkoff yazılmışsa da) sorunun bu boyutu hallolmuş gibi görünse de senelerce bu işe emek vermiş YKY'nin müelliflerine de danışmak mutlaka gerekmekteydi. Derkenarın hemen ilk paragrafında söz konusu edilen Derviş Mehmet Zillî neşri diye Evliya Çelebi çalışanlarının, ilim adamlarının kabulüne mazhar olmuş bir başka çalışma hakkında da herhangi bir bilgimiz olmadığını ifade etmemiz gerekir. Bahsedilen eser Mümin Çevik-Tevfik Temelkuran, Necati Aktaş tarafından yapılan ilmi herhangi bir kıymeti haiz olmayan Üçdal neşriyatı kastediliyorsa bunun klasik tabirle Evliya Çelebi uzmanlarının yanında iraptan mahalli yoktur. Her ne kadar Üçdal neşrinin ilmî hiçbir kıymet-i harbiyesi yoksa da bu yeni yayının vaziyeti ondan daha iyi değildir. Hiçbir şekilde adı geçen yayını tasvip etmemekle beraber oradaki kısaltılarak da olsa yapılan sadeleştirmeler bu yeni baskıdan daha başarılıdır. Hac Kitabı'ndaki sadeleştirmeyi hazırlayanlarca da adı geçen esere ciddi bir şekilde bakılmadığı ve dikkate alınmadığı ortadadır.²

İlk sayfalarda Seyahatnamenin YKY metni hazırlayan[lar] tarafından okunup anlaşılması gerekenler okuyucuya özetlenmiştir. Özellikle tuntuuraklı tamlamaların bol olduğu ve mananın zor verilebileceği yerler bilerek metinden de çıkarılmıştır.

Fakat bu sayfalarda muhtemelen E.Ç.'nin üslubunu koruyarak sadeleştirme gayreti sebebiyle metindeki eski Türkçede geçen Farsça ve

---

² Bu neşirdeki sadeleştirme fecaati için ayrı bir yazı gerektirmektedir.

Arapça kelimelerin basitleri veya bu nevi eserlerin diline aşına olanların cümlelerin öncesindeki ve sonrasındaki ifadelerden kolaylıkla manasını çıkarabilecekleri kelimeler yaşayan Türkçeye çevrilmiştir. Fakat lügat veya sözlüklere ihtiyaç duyulan kelimeler çoğunlukla olduğu gibi bırakılmıştır. Mesela, endam, heba, levazımat, ya muin, Seyyidü'l-mürselin, mamur, mufassal, leb ber leb, muvafık, mevsuf, şeddâdî, reaya, tekalif_i Örfiyye kura,bezzazistan, medfun,sılayı rahm, ifrâz, mihadde, ruhban, ruhaniyet, karye,maksure, evrad-i şerife, melâmet, mukayyet, alatlan, teyakkuz, gıylayarak, papalım, gulam, licam,haraç, intisap, keşf ü kerâmet, taşra, hass-ı hümâyun maktû'l-kalem, mefrûzü'l-kalem gibi binlercesi buna ilave edilebilir. Geride bırakılan bu kelimelerin anlamlarını hedef kitle olan sıradan okuyucular anlayamayacağı apaçık ortadadır. Oradaki kelime ve kavramların bazılarını İlahiyat veya Edebiyat Fakültesi mezunları bile ciddi bir sözlüğe bakmadan bilmesi mümkün değildir. Bu tarz müşkül kelimeler olduğu gibi bırakılarak anlamlandırılmamıştır. Ayrıca bir meslek ve tarihe dönük ve ancak ihtisas sözlüklerinde rastlanabilecek kelimeleri de olduğu gibi bırakmak doğru değildir. Buraya dâhil edilmeyenlerden bazıları şunlardır: Defterdar, tımar, kethüda, Sultan hası, çarkacı, zeamet v.d.

Bütün yanlışlara tek tek yer vermek ve örneklendirmek yerine kısaca eksikler ve yapılmayanları şu şekilde sıralamak yerinde olur.

- Evliya Çelebi Seyahatnamesi Hac kitabı; YKY yayını olan E.Ç.S.'nin IX. cildinin başarısız, hatalarla dolu, yer yer istinsah yanlışlarıyla dolu, basit, sıradan, özellikle anlaşılması güç yerlerde kes yapıştır esasına dayalı olarak hazırlanmış tipik bir örneğidir. Sadeleştirme adıyla yapılan çalışmanın emek mahsulü olan kısımlarında yer yer başarı kaydedilmiştir. Bu da gösteriyor ki çalışmayı yürütenler biraz daha gayret ve çaba gösterecekler, yayınevi de dikkat ve sabırla hareket edebilseydi daha az kusurlu bir eser ortaya çıkması olasıydı.
- Metni hazırlayanlardan birisi diğerine göre oldukça daha başarılı ve emek sarf ettiği anlaşılmaktadır. Fakat onun tek başına çabası eserin bütününe aksetmemiştir. O da aynı şekilde metin içinde zorlandığı yerde diğer hazırlayana uymuştur.

- Sadeleştirmedeki Türkçeleştirmeler başarılı olmayıp, düşük ve anlaşılır olmayan cümlelerin yanı sıra, manası hatalı verilen veya oturmayan ifadeleri barındırmaktadır.
- Yine adı geçen sadeleştirmede; manası verilen kelimelerden çoğunluğunun nedense bilinmesi muhtemel veya cümlenin akışından anlaşılması mümkün olanlardan seçilmiştir. Fakat sözlük veya EÇOS gibi eserlerden bakılması gereken kelimeler ihmal edilmiş ve aynen bırakılmıştır.
- Hazırlayanların zamana karşı yarışarak hazırladıkları izlenimi veren kitap özen ve ciddiyetten uzaktır. Yukarıda da geçtiği üzere biraz zaman ve biraz da sabır çalışmayı farklı noktalara taşıyabilirdi.
- Metinde geçen Arapça, farsça ibare ve ifadeler, dua cümleleri olduğu gibi bırakılmış YKY nüshasındaki dipnotlarda verilen bazı ayet-i kerime, hadis-i şerif ve kelam-ı kibarların tercümeleri kendi metinlerine ekleyerek göz boyacılığı yapılmıştır.
- Eser hiçbir şekilde ilmî bir çalışmada referans olmayı hak etmediği gibi pek çok yerdeki fahiş hataları nedeniyle sıradan okuyucuya da yol gösterici olmaktan uzaktır.
- Eserin asıl yazma nüshalarına hiçbir şekilde müracaat edilmediği barizdir.
- IX. ciltte dayanarak yapılan yayınların doğru bir taraması bir tarafa Evliya Çelebi hakkında doğru dürüst hiçbir kaynak araştırması yapılmamıştır.
- Eserin tekrar yeniden yapılması mutlaka gereklidir. Bu konuda emek mahsulü bir çalışmayla müracaat edilirse tarafımda her türlü destek verilecektir.
- Yeri gelmişken bu konularda geçmişte kaleme aldığım bir çalışmadan özetle takip edilmesi gereken usul ve ölçülerle ilgili kısa değerlendirmeyi de eklemek istiyorum.

Sadeleştirme veya çevrim yazılarla ilgili öneriler

Sağlıklı ve doğru bir çevrim yazı için gerekli olan şartları ve önerileri şöyle sıralamak mümkündür:

— Eser seçimi hususunda titizlik gösterilmelidir. Yazar ismine ve şöhretine dayalı bir seçim ve tercihten kaçınmak gerekmektedir. Bu tür yayınlarda esas olarak ilme ve Türk kültürüne katkı yapabilecek özellikler aranmalı ve bu tarz çalışmalara öncelik ve ağırlık verilmelidir.

— Doğru eser seçimi ilk adım olup, bunun sonrasında yayınevlerinin çevrim yazı politikaları önem taşımaktadır. Ticari bir kuruluşun kör elde etme hakkı vardır. Fakat maddî kaygıları her şeyin önüne alan bir yayınevi sahibinin konuya yaklaşımı da etik değildir. Yayıncılıkta prensip ve ilkeler faydacı ve maddi kaygılara dayanırsa, bunun çalışmalara yansımaları kaçınılmaz olur. Özellikle ciddi kaleme alınmış ilmî, felsefî, dinî ve edebî eserleri yayınlarken işin ehli ve uzmanı birisine başvurulması gerekmektedir. Mümkünse çevrim yazı tecrübesi olan, bu sahada eser vermiş ve yaptığı çalışma olumlu karşılanmış uzman birisini seçmek doğru olur. Bu seçimi yapamama durumunda, en azından bu işin ciddi bir kontrolünü yapabilecek uzman ve yeterli donanıma sahip birisini bulmak gerekir. Bu yetkin kişi, yayın öncesi son okumayı yaparak bile sorunu tamamen çözebilir veya aşgariye indirebilir. Bu konuda, ayrıca son zamanlarda kaleme alınmış bir başka makaleyi de burada unutmamak lazımdır (Karşlı 2007; 45-88).

Millî Eğitim ve Kültür bakanlıkları bünyesinde bir koordinasyon kurulu oluşturularak bu tür eserlerin yayımında belli ilke ve prensipler tespit edilebilir:

1. Bunlardan ilki, böyle bir eserin daha önce Latin harfli doğru bir neşrinin olup olmadığının tespiti
2. Eserin neşrine duyulan ihtiyaç
3. Eserin ehil bir kişi tarafından çevrim yazısının yapılması
4. Eğer eserin çevrim yazısında tereddütlü hususlar varsa baskıdan önce bu kurula sunulma şartı getirilmelidir. Kurulun belirlediği uzmanların gerekli düzeltme ve tashihlerinden sonra bunların basımına

5. Her şeyden önce bugüne kadar Latin harflerine çevrilmiş ne kadar yayın, tez matbu olmayan müstakil çalışmaların envanteri çıkarılması gerekmektedir. Bunun yanında basıldığı halde kayıt altına alınmamış çevrim yazıların ve tefrikaların listesi oluşturulmalıdır.

6. Bilgi bankasında toplanan bu verilere internetten ulaşmak mümkün olabilmelidir.

7. Bu tür eserlerin basımından önce kontrolünü temine dönük olarak ISBN numarası veya daha değişik ayırt edici bir sembol, bu eserlere kurulmuş onayından sonra verilmek suretiyle bir otokontrol mekanizması oluşturulabilir.

8. Yine Garibname gibi bazı çalışmalarda denendiği üzere, asıl metin sol sayfaya yerleştirilebilir. Çevrim yazı ve anlaşılır dile çevrilmiş metin ve açıklamalar sayfanın sağ sayfasında iki sütun halinde dizilebilir. Geniş ve teferruatlı mülahazalar ve görüşler içinse, eserin sonuna açıklamalar bölümü eklenebilir (Yavuz 2000, 1).

9. Alternatif bir metot olarak büyük boy bir sayfada üç sütun oluşturularak I. sütuna Arap harfli nüsha, II. sütuna çevrim yazı, III. sütuna metnin günümüz Türkçesine aktarımı eklenebilir. Üç farklı sütun uygulamasında hassas ve dikkatli olunmazsa metinlerde kayma veya karşı karşıya gelememe gibi durumlar oluşabilir. Arap harfli metnin istinsahında atlama veya yazım yanlışları, bu uygulama için risk oluşturmaktadır.

10. Bazı yayınevlerinin çevrim yazılarıyla ilgili olarak yaptığı bir metot da şudur: Eser iki farklı kapak uygulamasıyla yayınlanmaktadır. Bu konuda, Eyüp Sabri Paşa'nın Süleyman Çelik tarafından hazırlanan Tarih-i Vehhıbiyan adlı eseri (Çelik, 1992) Ahmed Midhat Efendi'nin, Handan İnci tarafından hazırlanan Felsefe-i Zenıncı adlı eseri (İnci, 1998) ve benzer çalışmalara da bakılabilir. Bu tür bir yayımda, eserin Arap harfli asıl kısmı mümkünse yeni bir dizgiye gereksinim duymadan veya yeniden dizdirilerek kitabın sağ tarafından başlatılmaktadır. Latin harfli çevrim yazı kitabın sol tarafından başlatılmaktadır.

11. Esas nüsha ile ilgili çevrim yazı, karşılıklı sayfalar halinde de yayınlanabilir. Bunların hepsinde de, yeniden dizimden kaçınmak gerekmektedir. Zira bu konuda yetişmiş yeterli sayıda eleman olmayışı, uyumlu bir dizgi için engel oluşturmaktadır. Son zamanlarda birkaç

yayınevi bu tarzı denemiştir. Mesela, Süleyman Nazif'in Hazreti İsa'ya Açık Mektup isimli çalışması Tahir Aday'a hazırlanmıştır. (Aday, 2006)

Gerek yazma, gerekse basılı eserlerden oluşan bu kültür mirasımızın en az arşiv belgelerinin okunmasında gösterilen titizlikle ele alınması gerekmektedir. Bu konudaki malzemenin kullanılmasında büyük zorluklar bulunmaktadır. Bazı kütüphaneler bu tür eserleri kayıtlarında göster[e]mediklerinden zaman zaman esere ulaşmakta zorluk ortaya çıkmaktadır.

1) Envanter çıkarmanın bir sonucu olarak mevcut eserlerin asıl nüshalarını olmasa bile dijital ortamda hazırlanmış örneklerini toplayan bir merkeze ihtiyaç vardır.

2) Bu merkezde öncelikle matbu olarak elde mevcut olan Arap harfli eserler toplanmalıdır. Özellikle İstanbul dışında Mısır, Şam, Halep, Selanik başta olmak üzere imparatorluğun değişik merkezlerinde basılmış yayınlar bu merkeze getirilmeli veya kopyaları temin edilmelidir.

Mevcut eserlerin matbu olanlarının bir an önce, yazma olanlarının da en kısa zaman içerisinde PDF dosyasına dönüştürülmeleri eşsiz bir tür kültür hazinesi dediğimiz bu eserlerin erişilebilirliğine katkı sağlayacağı şüphesizdir.

Tabii bu düzenlemelerle ilgili şartlarda abartıya varan uygulamalardan kaçınılmalıdır. Yayınevlerinin ve bilim insanlarının elini kolunu bağlayacak sertlikler, bu eserlerin yayımından insanları uzaklaştırabilir. Çerçevesi ilmî bir kurulca belirlenecek esaslarla, yapılan bu türden çalışmalarda varılacak müspet sonuçların teşvik edici yönüne de vurgu yapmak gerekmektedir. Bu teşvik ve destek sayesinde, doğru ve aslına uygun çalışmalar da çoğalacaktır.

Bu konularda denetimsizliğin, başsızlığın ve işlerin uzmanı olmayan kişilerce yapılması halinde ortaya çıkabilecek sakıncaların, Türk bilim ve irfanına verebileceği zararların boyutlarını kavramamızı sağlayacak ne yazık ki elimizde bir sürü örnek vardır. Biz burada, üzerinde daha önce çalışıp yayıma hazırladığımız bir çalışmamızdan yola çıkarak, karşılaştırmalarda bulunacağız.

Kısaca özetlemek gerekirse, bu tür çalışmalarda sıkça yapılan tipik

örneklerden çıkarılan şu ki; çevrim yazı veya sadeleştirme yapabilmek için Osmanlıca bilmek tek başına yeterli değildir. İlgili kitabın ait olduğu alanla ilgili bir altyapı veya birikime de sahip olmak gerekmektedir. Hepsinden önemlisi yapılan çalışmanın bir başka uzmanla karşılıklı olarak mukabele tarzında okunması ve farklı okumaların değerlendirilmesi zorunluluğu vardır. Makalemizin bütününde ele aldığımız üzere sadeleştirme ve çevrim yazılarla ilgili yazmış olduğumuz teknik analizlerimiz gösteriyor ki çevrim yazı esas olmakla birlikte halkın anlamasını kolaylaştırıcı doğru sadeleştirmeler de yapılmasının önüne geçmek zordur. O halde çevrim yazı konusundaki teklif ve önerilerimizin, bu çalışmanın ışığı altında tekrar değerlendirilerek bu çerçevede bir yöntem belirlenmesine gidilmesi yerinde olacaktır.

İki Metnin Karşılaştırılması:

Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, IX. Kitap, hazırlayanlar: Yücel DAĞLI - Seyit Ali KAHRAMAN - Robert DANKOFF, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005	Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Hac Kitabı, hazırlayanlar: Asiye Yılmaz Yıldırım ve Zeynep Süslü Berktaş, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2010
..ve ikimiz mâbeyninde muharremât ve mükeyyefâtından bir şey ile âlûde olmamak için ahd ü yemin etdik (s.6)	Aramızda hiçbir şeyin gizli ve saklı kalmaması için ahd ü yeminler ettik. (S.2). Doğru sadeleştirme: Aramızda dince haram kabul edilen şeylerle birlikte keyif vericilerden (tütün vb.) uzak kalmak konusunda karşılıklı söz ve yeminler ettik.
Âhîrül-emr cemî'î umur ı mühimmât [u] levâ-zımâtımız âmâde edüp sekiz gulâmımız ve üç yâr ı gâr refikımız ve on beş re's küheylân atlarımız ile bu hakîr i fakîr i pür-taksîr müsâfirîn i berr ü bahr ve gâhî sakinîn i kurâ ve şeh'r olmağîçün bu kemî-ne i dîrîne bir gün zevrak ı rûzigâr şitâba süvâr olup bâdbân ı keştîyi küşâde kılup inân ı ihtiyâr ile deryâ üzre muvâfık eyyâm ile İslâmbol'dan Arz ı Mukaddes hâki olan Üsküdar cânibine mün'atîf ve râdet i cevzi deryâdan ubûr etmeğe munsarîf olup hamd i Hudâ âsân vech ile tokuz mîlde ibtidâ,(s.7)	Sonunda bütün levazımâtımızı toplayıp sekiz hizmetlimiz, üç yâr-ı gâr dostumuz on beş küheylan atlarımızla derya üzre uygun bir günde İslambol'dan Arz-ı Mukaddes toprağı olan Üsküdar tarafına geçtik. (s. 3; Burada kısaltma yapılmakla beraber alıntılanan kısmın sadeleştirmesi de eksiktir.)

<p>Menzil i karye i Pendik: Muğlavî Pendik Koca feth etmeğile ol ismile müsemâmâ leb i deryâda gâyet ma'mûr beldedir. Bu dahi mevsûfdur. Andan kalkup kâh leb i deryâ kâh kûh i bâlâ işrâk ı bârân ı rahmet ile tîn i anâ çekerek altı sâ'atde,</p>	<p>Pendik: Muğlavî Pendik Koca fethettiği için buraya Pendik denmiştir. Deniz kıyısında mamur bir beldedir. Buradan kalkıp kah sahilden giderek kah tepeler aşarak altı saatte. (Eksik ve kusurlu çeviri yazı)</p>
<p>Gâfil gitmemek gerek, zîrâ aşkıyâsı bir şikâr alup Keşiş dağında karâr edüp ruhbân olur. (S.10)</p>	<p>Gafil gitmemek gerek, zira eşkıyası Keşiş Dağı'nda pusuda beklemektedir (S.8).</p> <p>Eksik çeviri: Dikkatli olmak gerekir, çünkü (buradaki) yol kesiciler av (kurban) alıp Uludağ'a çekilip gizlenir. Burada Evliya Çelebi Keşiş dağı ve ruhanlık kelimelerini birlikte kullanarak kelimelerle edebî anlamda sanat yapmaktadır. Sadeleştirme yapacak kişilerin bu konulara çok dikkatli yaklaşımları gereklidir.</p>
<p>Ve şu ileride dağ başındaki ayazma suyu kenârında kahve pişirelim, anda tahte'l- futûr yiyelim" dedim (S.11).</p>	<p>"Şu ilerideki dağ başındaki ayazma suyu kenarında kahve pişirelim, kahvaltı Papalım" dedim (S.9). Kahvaltı çevirisi doğru olmakla birlikte Papalım kelimesi mürettep hatasıdır diyelim.</p>
<p>Maktû'u'l-kalem ve mefrûzü'l-kadem hâkimlerdir (S. 13)</p>	<p>Maktû'u'l-kalem ve mefrûzü'l-kadem hâkimlerdir (S.13).</p> <p>Bu sadeleştirmeye gerek kalmayan kelimeleri okuyucu nasıl bulabilecektir?</p>
<p>Şehrin alçak yerinde vâkî' olmağile yüz arşın mikdârı kesme kaya handakı vardır. (s.13)</p>	<p>Şehrin alçak yerinde yer alan kesme kaya ile yüz arşın miktardan handakı(?) vardır. (hendek kelimesinin bilinmemesi ilginç) (S.14)</p>
<p>Bu kadar zamândan berü hacerâta siper i lâ'net olmağile perr ü bâlinden ve pâyleri ve kolundan bir vücûdu kalmamış. (s.73)</p>	<p>Bu kadar zamandan taşlara siper olduğundan bu heykelin kolu, bacağı, kanadı kopmuş. Berü hacir ata ata siperi lâ'net olmağla perrü balinden ve paylerin ve kolundan bir vücudu kalmamış. (s.129): Burada ilginç olan önce çevrim yazı yapılmış sonrasında aynı eksik ve bazı tasarruflarla özensizce metne geri girmiştir.</p>

<p>Eski Medine dahi derler. Bir çölistân yerde âb ı hayât bi'r i mâlanı vardır kim gûyâ âb ı zülâldır. Cümle huccâca kifâyet edüp bu vâdilerde olan ma'mûr [u] âbâdân ahâlî i kurâlar cümle metâ'ları ile gelüp huccâcı ganîmet etdiler. Ba'de'z-zuhr yine nefirler çalınup sengistân ve muğaylânistân ve seng i hurde üzre dar boğazları ubûr edüp ba'de'l-gurûb yine Hayberistân küffârları derdinden kânûn üzre niçe bin meş'al u fânûs ile huccâc içi çerâğân olup encüm-âsâ zeyn oldukda gûyâ hilâl i rakîk i meh i çârdeh olup rûz ı rûşen oldu.</p> <p>Yine kânûn üzre huccâcın cânib i erba'asın asâkir i islâm kuşadup bî-pâk u bî-pervâ selâmetle ederek ertesi dahi ale's-sabâh tâ vakt i asra dek deryâ gibi cereyân edüp bir yerde karâr etmeyüp 17 sâ'atde asır radası olup yükler hall olmadan (s. 305)</p>	<p>Eski Medine dahi derler. Bir Çöl yerde suları güzel kuyular vardır ki sanki âb-ı zülâldır. Bütün hacılara yetip bu vadilerde olan mamur ve âbâdan köy ahalisi bütün metaları ile gelip hacıları ganîmet ettiler. Öğleden sonra yine nefirler çalınup taşlık ve mugaylânistân ve hürde taşı üzere dar boğazları geçip gurûbdan sonra yine Hayberistân küffârları derdinden kânûn üzere nice bin meşale ve fânûs ile hacılar için çerâğân olup yıldızlar gibi süsledikde sanki hilâl-i rakîk-i meh-i çârdeh olup gün gibi oldu.</p> <p>Yine kânûn üzre hacıların dört bir tarafını islâm askerleri kuşadup bî-pâk u bî-pervâ selâmetle geçerek ertesi sabah tâ akşama dek deryâ gibi cereyân edüp bir yerde durmayıp 17 sâ'atde asır radası olup yükler hail olmadan (s. 581)</p> <p>Burada yapılan sadeleştirmeye dikkat çekmek istiyorum. YKY metnindeki kelimelerin bazıları aynen veya yanlış olarak muhafaza edilerek bir sadeleştirme denemiştir!!!</p>
<p>Bu mahalle gelince kible cânibine teveccüh etdikde Medîne i münevverenin bâğ u bâğçeleri ve bizzât Hazret i Risâlet-penâh'ın kubbe i âlî i münevveri eflâke ser-çekmiş nümâyân olup müzehheb ve mutallâ alem i şerffinin şa'sa'asından sahrâ yı Medîne i münevvere içre nûrun alâ-nûr leme'ân urup çeşm i insân hîrelenüp derhâl âşık ı sâdik olan kubbe i mehat bî nûr ı Hudâ'yı görünce atından ve üştür esterinden piyâde olup du'â (s. 306)</p>	<p>Bu mahalle gelince kible tarafına yöneldikde Medîne i münevverenin bâğ u bâğçeleri ve bizzât Hazret i Risâlet-penâh'ın nurlu yüksek kubbeleri gökyüzüne ser çekmiş olup müzehheb ve mutallâ alem i şerffinin şa'sa'asından Medîne i münevvere sahrası içre nûrun alâ-nûr ışıldayıp inşanın gözü hîrelenüp derhâl sâdik âşık olan kubbe-i mehat-ı nûr ı Hudâ'yı görünce atından ve üştür esterinden piyâde olup du'â:</p> <p>(s.582).</p> <p>İşareti yerlerdeki kelimelerin sadeleştirilmesine ihtiyaç vardır.</p>

<p>Sitâyiş i asâkir i Serdâr Sarı Hüseyin Paşa: Ve bu mahâlden Hüseyin Paşa asker i deryâ-misâlin gök demire müstağrak eyleyüp yine emfû'l-hac ileride çarhacı ba'dehu şâm ceysi ba'dehu Paşa as-keri zer-ender-zere müstağrak olup bir alay ı Mu-hammedî olup şehri i Medîne i münevvereye Koca Sarı Arslan Hüseyin Paşa eyle girmiştir kim diller ile ta'bîr olunmaz. (s. 307)</p>	<p>Serdâr Sarı Hüseyin Paşa</p> <p>Ve bu mahâlden Hüseyin Paşa deryâ gibi askerler gök demire müstağrak eyleyüp yine emfû'l-hac ileride çarhacı ba'dehu şâm ceysi ba'dehu Paşa askeri müstağrak olup bir Muhammed alayı olup Medîne i münevvere şehri Koca Sarı Arslan Hüseyin Paşa öyle girmiştir kim diller ile ta'bîr olunmaz. (s. 584)</p>
<p>"Yâ Süleymân! Belgrad'ı ve Rodos'u ve Budum'î feth edüp gazâ mâliyla Kudüs i şerife bir kal'a ve Bağdâd'da benim ümmetime sirâc ı ümmet olup muktedâ yı nâs olan Nu'mân ibn Sâbit imâm ı A'zam'a bir kal'a ve benim Yesrib şehrimde bir kal'a binâ edüp Medîne'mi ma'mûr edesin" deyü menâmında Süleymân Hân görünce bildi kim bu-yurdukları Belgrad ve Rodos ve Bağdâd feth olması tebşîr olundu (s. 309).</p>	<p>"Yâ Süleymân! Belgrad'ı ve Rodos'u ve Budum'î fethedip gaza malıyla Kudüs-i şerife bir kal'a ve Bağdâd'da benim ümmetime sirâc- ı ümmet olup muktedâ-yı nâs olan Nu'mân ibn Sâbit imâm-ı A'zam'a bir kal'a ve benim Yesrib şehrimde bir kal'a binâ edüp Medîne'mi mamûr edesin" deyü merâmında Süleymân Hân görünce bildi kim buyurdıkları Belgrad ve Rodos ve Bağdâd feth olması müjdelendi. (s. 589)</p> <p>Sadeleştirmenin başta savmalığı yanında Menâm ve merâm kelimelerinin yazımının karıştırılması biraz mürettip hatasından çok musannif hatasına benziyor. Eldeki Türkçe metinde okuma hatalarının çokluğu da buna işaret ediyor.</p>
<p>mazmûnunca cümle Hoten âhûsu gözlü, münevver yüzlü pençe i âfitâb mahbûb dilberânlar bu havz içre bahr i ma'ârif-vâr uşşâkân ı müştakânın nem i çeşm i yemm i ummânı bahrinde şinâverlik edüp gönüller sayd etmeğe zülf i amber-efşânın şebeke- vâr dâm edüp gavvaslık ederek [Y 12a] dil i uşşâkı dâma giriftâr edüp bir bende i âzâde iken kayd-bend olur. Böyle bir hammâm-ı rûşenâdır. (s. 16)</p>	<p>mazmûnunca cümle Hoten ahusu gözlü, münevver yüzlü, güneş pençesi mahbûb sevgililer bu havuz içinde bahr i ma'ârif-vâr uşşâkân ı müştakânın nem i çeşm i yemm i ummanı bahrinde şinâverlik edüp gönüller sayd etmeğe zülf i amber-efşânın şebeke- vâr dâm edüp gavvaslık ederek [Y 12a] dil i uşşâkı dama giriftâr edüp bir bende i âzâde iken kayd-bend olur. Böyle bir hammâm-ı rûşenâdır. (s. 20)</p> <p>Buradaki metinler doğrudan bire bir alıntıdır. Buna benzer yerlerle örnekleri artırmak mümkündür.</p>

<p>Ba'dehu kırka bâliğ kâmil ve mükemmel oldukda Rabbül'izzet nübüvvet hil'ati teşrîfine anları ıstıfâ eyleyicek lakab ı şerîfleri Mustafâ oldu. Zamân ı risâletlerinde velvele-ârâ ve cihan-ârâ oldukda Muhammede el-Mustafâ dediler (s. 311).</p>	<p>Ba'dehu kırka bâliğ kâmil ve mükemmel oldukda Rabbül'izzet nübüvvet hilati teşrîfine onları ıstıfâ eyleyicek lakabı Mustafâ oldu. Risâleti zamanlarında velvele-ârâ ve cihan-ârâ oldukda Muhammed el-Mustafâ dediler (s. 608).</p> <p>Sadeleştirmeye gerek vardır.</p>
<p>Bin bin dūrūd ı bf-tū'ad salavât u selâm anın âl ve evlâdı ve ezvâcı [Y 288a] ve ashâbı üzerine olsun rıdvânullâhi ta'âlâ aleyhim [P 120b] ecma'ın ki anın zât ı şerîfi edim i arza rahmet gelüp dîn i Muhammedî âşikâre olup şarkan ve garb ümmeti cihângir oldu. inkırâzû'd-devrân mü'ebbed ola. (s.312)</p>	<p>Bin bin dūrūd ı bf-tū'ad salavât u selâm anın âl ve evlâdı ve ezvâcı ve ashâbı üzerine olsun rıdvânullâhi ta'âlâ aleyhim ecma'ın ki anın zât ı şerîfi yeryüzüne rahmet gelüp dîn i Muhammedî âşikâre olup doğu ve batı ümmeti cihângir oldu. Kıyamete müebbed ola (s. 609).</p> <p>Burada da aynı durum sözkonusu.</p>
<p>Hazret i ilyâs nessâc ya'nî cüllâh idi.</p> <p>Hazret i Dâvūd zerrâh ya'nî ceng âleti için cebe yapardı.</p> <p>Hazret i Süleymân zenbîlbâf idi.</p> <p>Hazret i Zekerıyyâ zâhid idi.</p> <p>Hazret i Yahyâ meşâyih idi.</p> <p>Hazret i Dânyâl remmâl idi.</p> <p>Hazret i İsâ seyyâh ı âlem idi.</p> <p>Hatemül'enbiyâ Muhammedül'l-Mustafâ mücâhidü fî-sebîlullâh idi. (s. 312)</p>	<p>Hazret i ilyâs nessâc ya'nî cüllâh idi.</p> <p>Hazret i Dâvūd zerrâh ya'nî ceng âleti için cebe yapardı.</p> <p>Hazret i Süleymân zenbîlbâf idi.</p> <p>Hazret i Zekerıyyâ zâhid idi.</p> <p>Hazret i Yahyâ meşâyih idi.</p> <p>Hazret i Dânyâl remmâl idi.</p> <p>Hazret i İsâ seyyâh ı âlem idi.</p> <p>Hatemül'enbiyâ Muhammedül'l-Mustafâ mücâhidü fî-sebîlullâh idi. (s.611)</p> <p>Aynı durum burada da geçerli.</p>

Kitap Tanıtımı ve Tenkitler

<p>Eger dünyâ bekâ bûdf Muhammed Mustafâ bûdf</p> <p>Eger hüsneş bekâ bûdf ne-mürdf Yûsuf ı Ken'ân (s.313)</p>	<p>Eger dünyâ bekâ bûdf Muhammed Mustafâ bûdf</p> <p>Eger hüsneş bekâ bûdf ne-nüirdi Yûsuf ı Ken'ân (s.612).</p> <p>Burada metin YKY'dan aktarılrken aceyleyle yanlış zapt söz konusu.</p>
<p>Bismillâhirrahmânirrahîm, Rabb, üdhulnî medhale sîdk, ve uhruçnî mahrece sîdk, ve ec'alnî min ledünke sultânen nasîrâ"(s.313)</p> <p>Maalesef YKY yayınları da Kuran-ı kerim ayetlerini transkribe ederken benzer okuma hatalarına düşmüşlerdir. Yine de heyetin üstlendiği işin büyüklüğü nedeniyle ayet okumalarındaki eksikliği ve hatalı okumaları bir ölçüde mûsamaha edilebilir. Zira besmeyleyle başlanan cümlelerin ardından Kuran ayeti gelmesini tabii olarak bilmemekle mazurdur.</p>	<p>Bismillâhirrahmânirrahîm, Rabb, üdhulnî medhale sîdk, ve uhruçnî mahrece sîdk, ve ec'alnî min ledünke sultânen nasîrâ. (s. 612)</p> <p>Doğrusu: Ve (kul) rabbi edhulnî mudhale sîdkın ve ahricnî muhrece sîdkın vec'al lî min ledunke sultânen nasîrâ(nasîren) (İsra 80).</p> <p>Burada da tahkike gerek görülmeden yapılmış bir alıntılama. (Kes yapıştır örneği).</p>
<p>Ammâ sadakayı âşikâre vermeye. Eğer âşikâre kîse çıkarup nukra i sîm ü zer göstersen yüz kîse mâl kifâyet etmez. Âdemîn esvâbın pâre pâre ederler. Ve ırza mûte'allik nâ-hemvâr evzâ' edüp müvâce[he] i Resûlullâh'da vâveylâ ve vâveledâ kopar (s.323).</p>	<p>Ammâ sadakayı âşikâre vermeye. Eğer âşikâre kîse çıkarup nukra i sîm ü zer gösterirsen yüz kîse mâl kifâyet etmez. Âdemîn esvâbın pâre pâre ederler. Ve ırza mûte'allik nâ-hemvâr evzâ' edüp müvâce[he] i Resûlullâh'da vâveylâ ve vâveledâ kopar. (s.617)</p> <p>Metin esaslarına uygun bir sadeleştirmeye tabii tutulmamıştır</p>

<p>Evvelâ pâk helâl libâslar geyüp girmek gerek ve dâ'imâ salavât ı şerife müdâvemem etmek gerek. Ve şeyhül'-harem hazretleri on iki siyâh çerde tavâşî halîfeleri ile kemerlerine beyâz pembe fûtalar kuşanırlar. Bu halîfelerin her biri birer kutb ı aktâb mertebesinde ulu kimesnelerdir kim Hazret i Resûl'ün yoluna bezl i cân ve ifnâ yı vücûd edüp kırkar ellişer yıl hizmeti sebkat etmiş lala yı siyâh zülâlelerdir. Her birinin destinde micmer i amberdân ve gülâbdân buhurdân ı mücevher ile şebeke-i Resûlullâh'ın bâb ı şerifi önüne gelüp ibtidâ şeyhül'-harem paşa hazretlerinin kemerine bir beyâz fûta kuşadup paşanın destine bir cârûb ya'nî süpürge verir. (s. 323)</p>	<p>Evvelâ pâk helâl libâslar giyüp girmek gerek ve dâ'imâ salavât ı şerife müdâvemem etmek gerek. Ve şeyhül'-harem hazretleri on iki siyâh çerde tavâşî halîfeleri ile kemerlerine beyâz pembe fûtalar kuşanırlar. Bu halîfelerin her biri birer kutb ı aktâb mertebesinde ulu kimesnelerdir kim Hazret i Resûl'ün yoluna bezl i cân ve ifnâ yı vücûd edüp kırkar ellişer yıl hizmeti sebkat etmiş lala yı siyâh zülâlelerdir. Her birinin destinde micmer i amberdân ve gülâbdân buhurdân ı mücevher ile şebeke-i Resûlullâh'ın bâb ı şerifi önüne gelüp ibtidâ şeyhül'-harem paşa hazretlerinin kemerine bir beyâz fûta kuşadup paşanın destine bir cârûb ya'nî süpürge verir.</p> <p>Metin ciddi bir sadeleştirmeye tabii tutulmamıştır. (s. 617)</p>
<p>Ve cemî'i micmerede ûd u amber ve kâfûru ve sünbül i hutâyı ve ûd i mülebbesi ihrâk ederler ( ) ( ) ( ) Allâh deyü bükâ ederek ser i sa'âdetleri berâberine varıldıkda şemâme şemâme amber i hâmlar ihrâk ederler. ( ) ( ) ( ) (s. 323)</p>	<p>Ve bütün micmerede ûd u amber ve kâfûru ve sünbül i hutâyı ve ûd i mülebbesi ihrâk ederler ( ) ( ) ( ) Allâh diye bükâ ederek ser i sa'âdetleri berâberine varıldıkda şemâme şemâme amber i hâmlar yakarlar. ( ) ( ) ( ) (s. 618).</p> <p>Metin hiçbir sadeleştirmeye tabii tutulmamıştır</p>

<p>Ba'zı ehl i siyer "Hazret i Risâlet'in vâlide i müşfikası Emîne Hâtûn dahi bu kubbede medfûndur" derler. Ba'zıları "Yok, Hazret i Risâlet'in pederleri şâm'dan ticâret ile gelirken Medîne kurbunda Dârü't-Tâbi'a nâm mahalde merhûm olup anda defn olundu. Ve cümle mâlın ehl i Medîne hıfz edüp ba'dehu Emîne Hâtûn ki Hazret'in vâlidesidir, Hazret'e intikâl eden mâli ahz [u] kabz için Hazret altı yaşında iken Hazret ile Medîne'ye varup bir ay şehri Yesrib'de meks edüp Hazret'in mâli mevrûsun alup Mekke'ye ruç' edüp Ebû Enâm nâm mahalde Hazret'in vâlidesi Emîne Hâtûn merhûme olup Ebû Enâm'da defn olundu. Ve Hazret'i akrabaları Mekke'ye getirdiler. Ba'dehu Hazret Mekke'den Medîne'ye hicret ettükde vâlidesinin na'sın Ebû Enâm nâm mahal-den çıkarup Medîne i münevvere Bakî'inde sîd anası Halîme Hâtûn kubbesinde defn etdi" derler. El-uhdetü ale'l-râvî. Ammâ ehl i Mekke,</p> <p>Bu alıntıda yukarıda YKY yayınlarına da bir düzeltme yapmak gerekir. Hz. Peygamberin annesi Türkçe'de eskiden de şimdi de Âmine olması gerekir. Ayrıca vefat ettiği yer de Ebu Enâm olmayıp Ebvâ'dır. Metinde geçen şekliyle Ebvâ nâm mahal diye düzeltilmesi gerekmektedir. Seyahatnamenin muhtelif ciltlerinde bu ve buna benzer okuma yanlışları sıkça tekrarlanmakta olup mutlaka tashihi gerekmektedir. (s. 404.)</p> <p>Tabii ki binlerce sayfalık ciddi ilmi, emek mahsulü bir çalışmada yapılan bu kabil yanlışların anlaşılır olabildiğini de unutmamak gerekir.</p>	<p>Ba'zı ehl i siyer "Hazret i Risâlet'in annesi Emîne Hâtûn dahi bu kubbede medfûndur" derler. Ba'zıları "Yok, Hazret i Risâlet'in pederleri şâm'dan ticâret ile gelirken Medîne kurbunda Dârü't-Tâbi'a nâm mahalde merhûm olup anda defn olundu. Ve cümle mâlın ehl i Medîne saklayıp ba'dehu Emîne Hâtûn ki Hazret'in annesidir, Hazret'e intikâl eden mâli almak için Hazret altı yaşında iken Hazret ile Medîne'ye varup bir ay Yesrib şehirinde dinlenip Hazret'in varis mâlını alup Mekke'ye dönüp Ebû Enâm adlı yerde Hazret'in vâlidesi Emîne Hâtûn merhûme olup Ebû Enâm'da defn olundu. Ve Hazret'i akrabaları Mekke'ye getirdiler. Ba'dehu Hazret Mekke'den Medîne'ye hicret ettükde annesinin na'sını Ebû Enâm adlı yerden çıkarup Medîne i münevvere Bakî'inde sîd anası Halîme Hâtûn kubbesinde defn etdi" derler. El-uhdetü ale'l-râvî. Ama ehl i Mekke,</p> <p>Metinde valide kelimesi anne, hıfz edüp kelimesi saklayıp, ahz ü kabz kelimesi almak, mal-ı mevrûs varis malı??? Olarak sadeleştirilmesi bizim yuların beri iddia edegeldiğimiz tezimizi güçlendirmektedir.</p> <p>Gördüğünüz üzere incelediğimiz bu çalışmada yapılan sadeleştirme pek çok yerde bu şekildedir. Yapılan kısaca okuyucu tarafından bilinmesi ihtimal dahilinde olan basit kelimelerin Türkçe çevirisi yapılmış ve çalışmayı yapanların birikimleriyle bilemedikleri veya sözlüğe bakmaya üşendikleri kelimeler olduğu gibi bazen de yanlış olarak kaydedilmiş şekilde aktarılmıştır. Bu ve buna benzer yüzlerce eksikliği, noksanı tek tek göstermemiz bu şekilde bir kısa çalışmada göstermek mümkün olmadığından örnekleri burada kesiyoruz. İsteyen insaf sahibi kişiler iki metni bir araya getirerek karşılaştırdıklarında haklılığımıza hükmedeceklerdir. Son cümle olarak Hz. Peygamber'in annesinin vefat ettiği yerin isminin doğrusunu araştırılması konusunda en küçük bir çaba gösterilmemesi de bu çalışmanın masa başı olduğu ve özensizliğine en büyük bir kanıttır. (S. 774)</p>
---	---

Kaynaklar:

Aday, Tahir (2006), *Hazreti İsa'ya açık mektup* : eski ve yeni harflerle, Süleyman Nazif, 1346/1927, Lamure yayınları, İstanbul.

Arat, Reşit Rahmeti, (1957) *Über die Entwicklungsperioden der türkischen Schriftsprache* (Türk yazı dilindeki bazı gelişmeler üzerine), Akten des Vierundzwanzigsten Internationalen Orientalisten-Kongress München (24 August bis 4 September 1957), Wiesbaden, s. 410-412.

Aşık Paşa, (2000) *Garib-name* (733/1332) ; haz. Kemal Yavuz, İstanbul, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu.

Çelik, Süleyman, (1992) *Tarih-i Vehhabiyan*, Eyüp Sabri Paşa, Bedir yayınevi, İstanbul.

Devellioglu, Ferit, (2004) *Osmanlıca - Türkçe ansiklopedik lugat: eski ve yeni harflerle*; yay. haz. Aydın Sami Güneşal, 21. bs., Ankara: Aydın Kitabevi .

Derleme Sözlüğü, (1963-1979) Türkiye'de halk ağzından, I-XII. Ankara.

Evlîyâ Çelebi Seyahatnâmesi, IX. Kitap, hazırlayanlar: Yücel DAĞLI - Seyit Ali Kahraman - Robert Dankoff, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005.

Evlîyâ Çelebi Seyahatnamesi Hac Kitabı, hazırlayanlar: Asiye Yılmaz Yıldırım ve Zeynep Süslü Berktaş, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2010.

Gemici, Nurettin, (2009) "Dini, felsefi ve edebi eserlerin çevrim yazılarında sıkça rastlanan hata ve eksikliklerin Ahmed Midhat Efendi'nin "Ben Neyim" isimli eseri çerçevesinde incelenmesi", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 20, İstanbul, 263-285.

-----, *Evlîyâ Çelebi in Medina*, Marburg, 1999.

Gökyay, Orhan Şaik, (1982) *Destursuz Bağa girenler*, İstanbul.

Karlı, İlyas, (2007) *Osmanlıca Metinleri Anlamada Araççanın önemi- Lugat-i Cûdî Örneği*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 32 (2007/1), s. 45-88.

Redhouse, James W., (1890) *A Turkish and English Lexicon*. Constantinople.

Steingass, F., (1984) *Comprehensive Persian English Dictionary*, London

Tarama Sözlüğü, (1963-1977) XIII. Yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla. Cilt I-VI. Ekler, Dizin. Ankara.

Tulum, Mertol (2000) *Tarihi metin çalışmalarında usul menakıbu'l-kudsiyye üzerinde bir deneme*, İstanbul: Deniz Kitabevi.

Wehr, Hans, (1956) *Arabisches Wörterbuch*. Leipzig.

Zenker, J. Th., (1979) *Türkisch - Arabisch - Persisches Handwörterbuch*. Leipzig, 1866. Neudruck Hildesheim, 1979.

Nurettin Gemici
(Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi,
İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.)

